

Yötyön teettäminen. Aulapalvelu- ja toimitilahuoltotyö.

37/2021 (ään. 4-1), annettu 24.1.2022

Oikaisuvaatimus hylättiin. Työtuomioistuin on antanut valituksen johdosta päätöksensä 16/03.04.04.01.00/2022.

Huom. Annettu liitepäätöksenä. Liitteitä ei ole mukana tässä päätöksen lyhennelmässä.

Oikaisuvaatimuksen tekijä: Liikelaitos X

Vireille: 10.11.2021

Oikaisuvaatimuksen
kohde: Lounais-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastualueen
päätös LSAVI/10013/2021, joka on annettu 12.10.2021 (liite nro 1).

Oikaisuvaatimus liitteineen on työneuvoston päätöksen liitteenä (liite nro 2).

Henkilöstön edustajan kuuleminen

Työneuvosto on varannut luottamusmies A:lle tilaisuuden tulla kuulluksi. Hän ei ole toimittanut lausumaansa varatussa määräajassa. Liikelaitos X on liittännyt jo oikaisuvaatimukseen liikelaitoksen työntekijöiden – mainittu luottamusmies mukaan lukien – lausuman. Työntekijöiden mukaan uima-allasosaston ja kosteiden tilojen puhtaanapidon on edelleen jatkettava yötyönä.

Työntekijöiden mukaan on eriarvoista, että kunnallinen työehtosopimus kieltää yötyön, mutta yötyö on sallittu yksityisen tahon tehtävissä.

TYÖNEUVOSTON PÄÄTÖS

Oikaisuvaatimus hylättiin.

Päätöksen perustelut

Liikelaitos X on hakenut lupaa teettää säännöllistä yötyötä asiakkaan tiloissa tehtävään aulapalvelu- ja toimitilahuoltotyöhön. Hakemus on koskenut P:n vesiliikuntakeskuksen aulapalvelutyötä sekä R:n kampuksen, S:n AMK:n ja P:n toimitilahuoltotyötä.

Aluehallintoviraston mukaan 1.1.2020 voimaan tulleen työaikalain mukaan poikkeusluvan myöntämisen edellytykset ovat tiukentuneet ja nykyisin poikkeuslupa voidaan myöntää vain työhön, jota on välttämätöntä tehdä yöaikaan. Tästä syystä aluehallintovirasto ei ole enää myöntänyt työnantajalle poikkeuslupaa kaikkeen hakemuksen kohteena olleeseen työhön.

Lounais-Suomen aluehallintovirasto on myöntänyt poikkeusluvan ainoastaan P:n aulapalvelutyöhön ja hylännyt hakemuksen muilta osin. Perusteena hylkäykselle on se, että hakemuksesta ei käy ilmi sellaisia välttämättömiä syitä, joihin lupa voitaisiin perustaa. Uimahalli sulkeutuu kello 20.30, joten päivittäinen siivous ei edellytä yötyötä. Luokkatilojen siivous voidaan ajoittaa aamu- ja iltapäivä-aikaan, joten yötyö ei ole välttämätöntä.

Liikelaitos X on pyytänyt työneuvostoa oikaisemaan päätöstä ja myöntämään luvan teettää yötyötä P:n vesiliikuntakeskuksen toimitilahuoltajilla (uimahallin puhtaanapitotyö).

Työaikalain 8 §:n 2 momentissa on luetteloitu ne työt ja tehtävät, joissa säännöllinen yötyö (työajalla kello 23 – 06) on mahdollista ilman poikkeuslupaa. Asiassa ei ole tuotu esille, että kysymys olisi mainittuun luetteloon kuuluvasta työstä. Näin ollen luvan myöntämistä on arvioitava työaikalain 39 §:n 1 momentin 3 kohdan perusteella. Sen mukaan aluehallintovirasto voi määräämillään ehdoilla myöntää luvan teettää yötyötä työssä, jota on toiminnan luonteen vuoksi välttämätöntä tehdä yöllä ja jota ei voida vaikeuksitta tehdä pelkästään päiväsaikaan. Säännöksen perustelujen (HE 158/2018 vp, s. 121) mukaan lupa on ”haettavissa sellaiseen säännöllisesti yöaikaan tehtävään työhön, jota 8 §:n 2 momentin luettelo ei kata”. Vuoden 1996 työaikalain (605/1996) 26 §:n 1 momentin 14 kohdan mukaan yötyötä sai teettää aluehallintoviraston luvalla

ja sen määräämin ehdoin työssä, jossa työn tekninen laatu tai muut erityiset syyt sitä vaativat. Perustelujen mukaan (HE 34/1996 vp) säännöksellä pyrittiin estämään se, ettei yötyökiellosta aiheudu kohtuuttomia vaikeuksia yllättävissä tilanteissa. Tarkoituksena oli siis estää yötyökiellosta aiheutuvat kohtuuttomat vaikeudet yllättävissä tilanteissa (HE 34/1996 vp, s. 59). Vastaavan sisältöinen säännös oli jo vuoden 1946 työaikalain 13 §:n 1 momentin 7 kohdassa (1351/88). Sen perusteluissa on todettu edellä kuvattua vastaavasti, että lupamenettelyn avulla työelämän toisinaan yllättävät tilanteet voidaan tarkoituksenmukaisesti selvittää ilman, että yötyön rajoituksista aiheutuu kohtuuttomia vaikeuksia (HE 193/88 vp, s. 25).

Työaikalain 39 §:n 1 momentin 3 kohdan kirjoitusasu poikkeaa vuoden 1996 työaikalain 26 §:n 1 momentin 14 kohdan kirjoitusasusta. Säännösten sanamuotoja vertaamalla voisi päätyä siihen, että lupaviranomaisen mahdollisuus myöntää poikkeuslupa yötyöhön olisi nykyisin aiempaa rajoitetumpi (välttämätöntä tehdä yöllä ja jota ei voida vaikeuksitta tehdä pelkästään päiväsaikaan vrt. työn tekninen laatu tai muut erityiset syyt). Toisaalta voimassa olevan säännöksen perusteluissa on tuotu selkeästi esille se, että lupa olisi myönnettävissä – viranomaisen harkinnan mukaan – kaikkeen sellaiseen työhön, jota lain 8 §:n 2 momentin luettelo ei kata. Lupaviranomaisella vaikuttaisikin olevan nykyisin jopa laajempi toimivalta poikkeusluvan myöntämiseen kuin vuoden 1996 työaikalain aikana, jolloin lupaa voitiin perustella ainoastaan työn teknisellä laadulla tai erityisillä syillä. Työneuvoston käsityksen mukaan lainsäätäjän tarkoituksena ei ole ollut ainakaan tiukentaa poikkeusluvan myöntämisen edellytyksiä vuoden 1996 työaikalain aikaisesta tilanteesta.

Poikkeusluvan myöntäminen työaikalain 39 §:n 1 momentin 3 kohdan perusteella yötyöhön edellyttää kuitenkin tällä hetkellä sitä, että työtä on toiminnan luonteen vuoksi välttämätöntä tehdä yöllä ja että sitä ei voida vaikeuksitta teettää pelkästään päiväsaikaan. Molempien edellytysten on täytyttävä yhtä aikaa. Työneuvosto on aikaisemmassa vuoden 1996 työaikalakia koskeneessa käytännössään katsonut, että lupaharkinnassa on otettava huomioon se, mistä yötyön teettämisen tarve aiheutuu ja syntyykö yötyökiellosta työnantajalle kohtuuttomia vaikeuksia. Työneuvosto katsoi päätöksessään asiassa 14/2018 (ään.), että poikkeuslupaa ei voitu myöntää tavanomaiseen uimahallin puhtaanapitotyöhön. Työ oli usealla tavalla haasteellista uimahallin aukioloajoista johtuen. Työn suorittamisen vaikeuksia ei kuitenkaan pidetty sellaisena vuoden 1996 työaikalain 26 §:n 1 momentin 14 kohdassa tarkoitettuna erityisenä syynä, jonka perusteella yötyö olisi voitu sallia edes ajallisesti rajoitettuna kokeiluna. Tarve yötyön

teettämiselle ei syntynyt työnantajan määräysvallan ulkopuolella olevista äkillisistä tai yllättävistä tapahtumista.

Liikelaitos X on hakenut poikkeuslupaa tavanomaiseen uimahallin ylläpitosiivoukseen. Työtä tehdään liikelaitoksen asiakkaalle. Kosteiden ja saunatilojen ylläpitosiivousta ei oikaisuvaatimuksen mukaan voida tehdä turvallisesti tilojen aukioloaikana eikä iltaisin heti aukioloajan päättymisen jälkeen tilojen kosteuden ja kuumuuden vuoksi. Lisäksi liikelaitos on vedonnut muun muassa P:n toimitilahuoltajien halukkuuteen tehdä jatkossakin yötyötä.

Lupaharkintaa ei voida perustaa hakemuksen kohteena olevien työntekijöiden toiveisiin. Sen sijaan huomiota on kiinnitettävä objektiivisesti todettavissa oleviin seikkoihin, joiden johdosta yötyön teettämisen arvioidaan olevan työaikalain 39 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu tavoin välttämätöntä. Välttämättömyys-edellytyksen täyttyminen ei kuitenkaan yksinään riitä vaan sen lisäksi kysymys on oltava työstä, jota ei voida vaikeuksitta teettää pelkästään päiväsaikaan. Molempien mainittujen edellytysten on täyttyvä yhtä aikaa.

Oikaisuvaatimuksen kohteena olevan työn suorittaminen on sinänsä liikelaitoksen kertomalla tavalla haasteellista uimahallin aukioloajoista, harjoitusvuoroista ja saunojen jäähtymisen vaatimasta ajasta johtuen. Tarve suorittaa työ yöaikaan näyttää kuitenkin aiheutuvan pitkälti mainituista syistä. Kysymys ei siis ole siitä, että puhtaanapitotyötä olisi nimenomaan sen luonteen vuoksi välttämätöntä tehdä yöllä. Mikäli välttämättömyysedellytys täyttyisi, olisi uimahallin puhtaanapitotyön oltava lisäksi sellaista, jota ei voida vaikeuksitta teettää pelkästään päiväsaikaan. Kun työneuvoston käsityksen mukaan välttämättömyys-edellytys ei täyty, ei ole tarpeen ottaa kantaa viimeksi mainittuun edellytykseen.

Edellä esitetyillä perusteluilla työneuvosto harkitsee oikeaksi hylätä oikaisuvaatimuksen.

Sovelletut lainkohdat

Hallintolain (434/2003) 49 g §:n (581/2010) 1 momentti.

Työaikalain 8 § ja 39 §:n 1 momentin 3 kohta.

Äänestys

Päätös (4-1) perustuu puheenjohtaja Ahtelan sekä jäsenten Hjelt, Ilveskivi ja Rautio mielipiteeseen. Jäsen Salonen esitti eriävän mielipiteen.

ERIÄVÄ MIELIPIIDE

Oikaisuvaatimuksen tehnyt työnantaja on hakenut poikkeuslupaa yötyön teettämiseen uimahallin toimitilahuoltajan työhön siten, että yötyötä saataisiin teettää kahdeksan työntekijän työvuoron osalta viikoittain seuraavasti:

- klo 4.00–6.00 (ma, ke koskee kolmea (3) työntekijää/pv)
- klo 5.00–6.00 (ti, to, pe koskee kolmea (3) työntekijää/pv)
- klo 5.00–6.00 (la koskee kahta (2) työntekijää/pv)

Poikkeuslupaa on haettu päätöspäivästä 30.9.2023 asti. Työaikalain (872/2019) 8 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan yötyötä saadaan teettää säännöllisesti ilman poikkeuslupaa sellaisessa huolto- ja korjaustyössä, joka on työnantajan säännöllisen toiminnan ylläpitämiseksi välttämätöntä. Voimassa oleva työaikalaki poikkeaa vuoden 1996 työaikalain siten, että yötyön rajoitukset eivät koske enää tilapäisesti teetetävää yötyötä. Näin ollen 8 §:n 2 momentin 3 kohta koskee nimenomaisesti säännöllisesti teetetävää työtä, eikä 3 kohdan huoltotöillä voida tarkoittaa vain satunnaisesti teetetävää huoltotyötä. Lain esitöiden (HE 158/2018 vp) mukaan säännös *”mahdollistaisi välttämättömän korjaus- ja huoltotoiminnan suorittamisen yrityksen kannalta tarkoituksenmukaisimpana ajankohtana. Tällaisia toimia olisivat muun muassa yrityksen tuotantovälineiden huolto- ja korjaustyöt.”*

Toimitilahuoltajan työ uimahallissa on huoltotoimintaa. Vaikka lain esitöissä käytetään ilmaisua tuotantovälineiden huolto- ja korjaustyöt, ei liene tarkoitettu, että kyseinen kohta soveltuisi lähinnä teollisuuteen, jossa tuotantoväline -ilmaisua yleisemmin käytetään. Katson, että tuotantovälineenä uimahallin palveluita ajatellen on pidettävä mm. saunaa. Edelleen työaikalain 8

§:n 2 momentin 4 kohdan mukaan yötyötä saadaan teettää säännöllisesti ilman poikkeuslupaa työssä, jota ei voi tehdä samanaikaisesti työpaikalla tehtävän säännöllisen työn kanssa. Lain esitöiden mukaan *”(t)ällaisina töinä voidaan pitää töitä, jotka esimerkiksi työstä aiheutuvan melun, pölyn tai muun häiriön vuoksi haittaavat säännöllisen työn tekemistä. Lisäksi työntekijöiden työturvallisuus tai asiakkaiden turvallisuus saattavat vaatia työn tehtäväksi yöaikaan.”* Työaikalain sanamuoto viittaisi siihen, että yötyön teettämisedellytyksen tulisi liittyä nimenomaisesti muuhun työpaikalla tehtävään säännölliseen työhön. Lain esitöistä on kuitenkin luettavissa, että työnteon estymisen perusteena muulloin kuin päiväsaikaan voi olla myös esimerkiksi asiakkaiden turvallisuus.

Oikaisuvaatimuksen tehnyt työnantaja on ilmoittanut, ettei saunojen puhdistuksessa käytetään klooripitoisia puhdistusaineita, joita ei tule käyttää kuumissa tai lämpimissä tiloissa, koska aineista vapautuu ilmaan klooripitoisia kaasuja. Edelleen oikaisuvaatimuksen tehnyt työnantaja on ilmoittanut, että saunojen jäähtyminen työturvalliseen työskentelylämpötilaan kestää noin kaksi tuntia. Uimahallin aukioloajat yleisölle sijoittuvat klo 6–20.30 väliselle ajalle, minkä lisäksi uimahalli on säännöllisesti erilaisten urheiluseurojen käytössä klo 21.30 saakka. Uimahallissa on molempien sukupuolten pesutiloissa kaksi saunaa, joista toinen on esteetön. Molempia saunoja pidetään päällä samoina kellonaikoina asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun vuoksi. Näin ollen saunojen puhdistus ei ole nykyisillä aukioloajoilla mahdollista kuin klo 23.30–06 välisenä aikana, ellei toista saunaa suljeta aiemmin ja/tai laitettaisi päälle myöhemmin. Tällöin esteetön sauna olisi pois sitä tarvitsevien käytöstä päivittäin joko aamuin tai illoin, mikä ei käsitykseni mukaan ole työaikalain 8 §:n 2 momentin kohtien 3–4 soveltumisen edellytys. Vaihtoehtoisesti uimahallin palveluaikoja tulisi rajoittaa, mikä ei sekään käsitykseni mukaan ole työaikalain 8 §:n 2 momentin kohtien 3–4 soveltumisen edellytys.

Katson, ottaen huomioon lain esityöt ja asiassa esitetyn selvityksen kokonaisuudessaan, että oikaisuvaatimuksessa tarkoitettu työ on työaikalain 8 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaista huoltotyötä, joka on työnantajan säännöllisen toiminnan ylläpitämiseksi välttämätöntä sekä saman momentin 4 kohdan mukaista työtä, jota ei voi tehdä samanaikaisesti työpaikalla tehtävän säännöllisen työn kanssa. Näin ollen työnantaja saa teettää yötyötä jo suoraan työaikalain nojalla eikä aluehallintoviraston poikkeuslupaa tarvita. Näin ollen aluehallintoviraston ei olisi tullut käsitellä asiaa työaikalain 39 §:n mukaisena lupa-asiana.

Työaikalain (872/2019) 39 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan aluehallintovirasto voi määräämillään ehdoilla myöntää luvan tehdä yötyötä työssä, joka on toiminnan luonteen vuoksi välttämätöntä tehdä yöllä ja jota ei voida vaikeuksitta tehdä pelkästään päiväsaikaan. Katson, että oikaisuvaatimuksessa tarkoitettu työ täyttää myös työaikalain 39 §:n 1 momentin 3 kohdan soveltamisedellytykset. Hyväksyn oikaisuvaatimuksen ja kumoan aluehallintoviraston asiassa tekemän päätöksen.